

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA I OGRANICZENIA NARKOMANII ORAZ
PRZESTĘPCZOŚCI I DEMORALIZACJI NIELETNICH.**

„SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”

POZNAŃ 2016

SPIS TREŚCI:

**UZASADNIENIE DLA PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH WSPIERAJĄCYCH SZKOŁY
W REALIZACJI ZADAŃ WYCHOWAWCZYCH I PROFILAKTYCZNYCH W RAMACH PROGRAMU
PRZECIWDZIAŁANIA I OGRANICZANIA NARKOMANII ORAZ PRZESTĘPCZOŚCI I
DEMORALIZACJI NIELETNICH „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”3**

PROGRAM „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”

ZAŁĄCZNIKI DO PROGRAMU:

- 1. DEKLARACJA UCZESTNICTWA.**
- 2. POROZUMIENIE (WZÓR)**
- 3. ALGORYTMY DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH**

Uzasadnienie dla podejmowania działań systemowych wspierających szkoły w realizacji zadań wychowawczych i profilaktycznych w ramach Programu Przeciwdziałania i Ograniczania Narkomanii oraz Przystępczości i Demoralizacji Nieletnich „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”

Analizując zjawisko przystępczości, demoralizacji nieletnich oraz zachowań patologicznych wśród dzieci i młodzieży na przestrzeni ostatnich kilku lat w mieście Poznaniu, stwierdzić należy jednoznacznie, iż mamy do czynienia z tendencją wzrostową negatywnych zjawisk.

Także wyniki badań społecznych wskazują, iż lawinowo zwiększa się liczba i obniża wiek nieletnich sprawców czynów karalnych oraz młodych ludzi zagrożonych patologiami, przejawiających symptomy demoralizacji tj. spożywających alkohol, zażywających środki odurzające, trudniących się prostytutcją, co skutkuje między innymi niepowodzeniami szkolnymi tzw. wagarami, czy przemocą rówieśniczą.

Powyższe wymaga więc od instytucji realizujących działania profilaktyczne, interwencyjne na rzecz dzieci i młodzieży, w tym od Policji podejmowania, inicjowania coraz to nowych, szerszych przedsięwzięć profilowanych w zależności od rodzaju i nasilenia objawów zaburzonej socjalizacji u nieletnich, mających na celu szerokie rozpoznanie zjawiska i ograniczanie tych patologii, dostosowanych do nowych form i skali zagrożeń. Biorąc pod uwagę słaby stopień przygotowania placówek oświatowych do działań zapobiegawczych, Policja może spodziewać się w najbliższej przyszłości znacznej eskalacji wyżej omawianych zjawisk. Stąd istnieje pilna potrzeba zintensyfikowania działań mających na celu usprawnienie rozpoznania i pomocy tym nieletnim oraz ich rodzinom.

Program Przeciwdziałania i Ograniczania Narkomanii oraz Przystępczości i Demoralizacji Nieletnich „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY” powinien więc uwzględniać różnorodne strategie - informacyjne, alternatywne, wczesną interwencję, zmiany środowiskowe. Działania te powinny dotyczyć wszystkich osób zaangażowanych w działania wychowawcze i profilaktyczne albowiem wszyscy oni odpowiadają za skuteczność tych oddziaływań. Dysfunkcyjny tzn. nie podejmujący natychmiastowych działań interwencyjnych w przypadku przekroczenia norm społecznych oraz przepisów prawa - rodzic, nauczyciel, pedagog, psycholog, terapeuta, kurator, policjant, strażnik miejski, - stanowi istotne

zagrożenie dla wychowanka jak np. odurzający się rówieśnik w szkole, czy dealer narkotykowy. Dzieci i młodzież potrzebują stawiania wyraźnych granic, stosowania jasnych reguł oraz norm i ich egzekwowanie, w tym także zakazów wynikających z przepisów prawnych. Powyższe ma olbrzymie znaczenie dla rozwoju młodego człowieka, gdyż nauczy się on w ten sposób respektowania reguł, a to pozwoli na opóźnienie inicjacji alkoholowej, narkotykowej, zmniejszy tym samym ryzyko problemów zdrowotnych i prawnych.

Realizacja Programu powinna być skoncentrowana w szkołach, gdyż właśnie w nich powinien odbywać się wszechstronny rozwój dziecka. Do tego typu działań placówki oświatowe zobligowane są przepisami zawartymi w Rozporządzeniu MENiS z dnia 26. 02. 2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz Rozporządzenie MENiS z dnia 31. 01. 2003r w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród młodzieży zagrożonej uzależnieniem.

Należy pamiętać, że nieletni, wobec których na wczesnym etapie zagrożenia demoralizacją nie będzie podejmować się odpowiednich działań korekcyjnych i nie będzie się egzekwować prawidłowych zachowań, trafią w niedługim czasie do policyjnych specjalistów ds. nieletnich jako sprawcy czynów karalnych.

Wdrożenie i realizacja programu zapobiegać ma także postrzeganiu szkół prowadzących działania w zakresie ograniczania zjawisk związanych z narkotykami i demoralizacji nieletnich jako szkół „mających problem”, natomiast szkół które niewiele w tym zakresie robią, jako szkół, które tych problemów nie mają.

Program „**SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY**” wpisuje się w cele i zadania określone w rządowym programie ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „**RAZEM BEZPIECZNIEJ**”.

Wobec powyższego wdrożenie i realizacja Programu „**SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY**” w szkołach miasta Poznania jest ze wszechmiar zasadna.

Program pod nazwą „**SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY**”, organizowany jest przez Urząd Miejski w Poznaniu, Komendę Miejską Policji w Poznaniu, Wielkopolskie Kuratorium Oświaty oraz Straż Miejską w Poznaniu we współpracy z innymi jednostkami odpowiedzialnymi za profilaktykę uzależnień.

Do Programu mogą przystąpić wszystkie szkoły z terenu Miasta Poznania, których organem założycielskim jest Miasto Poznań na początku roku szkolnego. Ograniczeniem w ilości szkół mogących w danym roku szkolnym przystąpić do Programu jest ilość środków finansowych przeznaczonych na jego realizację.

Informacja o programie, uczestnictwie, kryteriach i terminach dostępna będzie na stronach internetowych Urzędu Miasta Poznania.

Szkoły biorące udział w Programie „**SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY**” składają w Komendzie Miejskiej Policji w Poznaniu, karty zgłoszenia stanowiącej załącznik nr 1 do Programu oraz podpisują Porozumienia w sprawie realizacji Programu (załącznik nr 2 do Programu).

I. Założenia programu:

Program „**SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY**” zakłada wprowadzenie i realizację jednolitych form współdziałania szkoły, rodziców i uczniów oraz policji i straży miejskiej zmierzających do przeciwdziałania uzależnieniom, a w szczególności przeciwdziałaniu zjawiskom związanym z narkotykami i przemocą wśród nieletnich.

II. Cele programu:

1. Zahamowanie dynamiki wzrostu używania narkotyków przez młodzież.
2. Podniesienie świadomości adresatów Programu w zakresie zagrożeń związanych ze zjawiskami związanymi z substancjami narkotycznymi i przemocą wśród nieletnich oraz promowanie aktywności w zakresie profilaktyki i zapobiegania zachowaniom niebezpiecznym i niepożądanym, a także promowanie zasad bezpieczeństwa w szkołach.
3. Zmniejszenie liczby uczniów używających środków psychoaktywnych.
4. Poprawa bezpieczeństwa i poczucie bezpieczeństwa w szkołach.

III. Cele operacyjne:

1. Zbieranie danych i informacji na temat skali związanych z substancjami narkotycznymi i przestępczością wśród młodzieży.
2. Uwrażliwienie adresatów programu w zakresie zagrożeń związanych ze zjawiskami związanymi z substancjami narkotycznymi i przemocą wśród nieletnich.
3. Wdrożenia i stosowania rozszerzonych „Procedur do działań profilaktycznych, interwencyjnych w ograniczaniu zjawisk narkotykowych oraz przeciwdziałaniu przestępczości wśród nieletnich” stanowiący załącznik nr 3. do Programu.

IV. Sposoby osiągnięcia zakładanych celów :

1. Diagnozowanie stanu bezpieczeństwa na terenie szkoły w oparciu o badania ankietowe dot. zjawisk związanych z narkotykami i bezpieczeństwem, informacje dyrekcji szkoły, rozpoznanie terenu przez dzielnicowego, strażników miejskich.
2. Organizowanie i przeprowadzenie spotkań informacyjnych dot. zagrożeń związanych ze zjawiskami związanymi z narkotykami i przemocą wśród nieletnich przez specjalistów ds. nieletnich, przedstawicieli Inspekcji Sanitarnej oraz organizacji społecznych z nauczycielami, pedagogami szkolnymi i rodzicami.
3. Przedstawienie uczniom przez funkcjonariuszy policji zakresu odpowiedzialności prawnej za popełniane czyny karalne w trakcie prelekcji i pogadanek w placówkach oświatowych.
4. Wdrożenie i realizacja jednolitych procedur interwencyjnych w przypadku wystąpienia zjawiska w szkole (załącznik nr 3 do Programu).
5. Prowadzenie działań prewencyjnych przez dzielnicowych i strażników szkolnych m. innymi poprzez kontrolę miejsc zagrożonych, gdzie grupują się niepełnoletni, wspólne wizyty dzielnicowych i kuratorów sądowych w domach podopiecznych podlegających kurateli sądowej.
6. Przeprowadzenie w szkole działań pod nazwą „Tydzień Bezpieczeństwa” swym zakresem obejmującej:
 - spotkania z uczniami dotyczące problemów narkomanii;
 - warsztaty tematyczne;
 - konkursy tematyczne;
 - inscenizacje;
 - pokazy z użyciem psa służbowego (w uzasadnionych przypadkach zgodnie z przepisami regulującymi użycie psa służbowego do działań w szkołach).
7. Stworzenie warunków do stosowania badań immuno-chemicznych (narkotestów) w przypadkach podejrzenia zażywania przez uczniów substancji psychoaktywnych – zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawnymi (**za zgodą rodziców**) – pkt. III „Procedur (...)”.

V. Grupa docelowa

1. Młodzież z poznańskich szkół (szkoły gimnazjalne oraz pilotażowo wybrane szkoły ponadgimnazjalne) w tym młodzież zagrożona uzależnieniem.
2. Rodzice młodzieży.
3. Nauczyciele i kadra szkoły.

VI. Podmioty realizujące Program i ich zadania:

1. Dyrektorzy szkół
2. Wychowawcy klas
3. Pedagog/psycholog szkolny
4. Inni pracownicy szkoły
5. Uczniowie
6. Rodzice uczniów
7. Policja – specjalista ds. nieletnich, dzielnicowy
8. Inspekcja Sanitarna.
9. Instytucje i organizacje współdziałające na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.
10. Straż Miejska Miasta Poznania.
11. Placówka realizująca program warsztatów dla uczniów zagrożonych uzależnieniem oraz dla ich rodziców.

DYREKTOR

1. Zapoznaje się z programem, przedstawia Program radzie pedagogicznej, rodzicom oraz samorządowi uczniowskiemu, a po uzyskaniu ich aprobaty wyraża zgodę na jego wdrożenie.
2. Ustala z przedstawicielem Policji formy i sposoby realizacji Programu na terenie szkoły.
3. Wyznacza przedstawiciela szkoły, który będzie „KOORDYNATOREM” Programu na terenie Szkoły.
4. Pełni nadzór nad realizacją Programu w szkole.

KOORDYNATOR - (*nauczyciel lub pedagog, psycholog szkolny*).

1. Opracowuje we współpracy z policją okresowy harmonogram działań profilaktycznych na terenie szkoły w oparciu o propozycje Policji oraz innych instytucji i organizacji współuczestniczących w realizacji programu.
2. Zapoznaje grono nauczycielskie z założeniami realizowanych działań częściowych Programu poprzez określenie form ich realizacji przez wychowawców klas.
3. Sporządza sprawozdanie z przeprowadzonych działań profilaktycznych dot. realizacji Programu na terenie szkoły z uwzględnieniem przedsięwzięć realizowanych przez udziały jednostek zaangażowanych w realizację Programu

(na zakończenie roku szkolnego) dodać wpis i przekazuje je bezpośrednio do koordynatora WP KMP w Poznaniu w wersji papierowej lub elektronicznej na wskazany adres mailowy nie później niż do dnia 10 lipca 2017r.

UCZNIOWIE

Przygotowują założenia oraz aktywnie uczestniczą we wprowadzaniu różnorodnych form działań profilaktycznych wśród społeczności szkolnej, w tym np.:

1. Wypełniają ankiety problemowe.
2. Organizują quizy tematycznie związane z zagadnieniem bezpieczeństwa.
3. Zgłaszają tematy do dyskusji na nurtujące ich problemy np.; narkomanii, przemocy itp.
4. Wystawiają inscenizacje teatralne.
5. Uczestniczą w pokazach filmów video o tematyce bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.
6. Biorą czynny udział w konkursach plastycznych.
7. Uczestniczą w spotkaniach z przedstawicielami organizacji i instytucji działających na rzecz dzieci i młodzieży.
8. Zgłaszają swoje propozycje związane ze sposobami i formami prowadzenia zajęć dotyczącymi ich bezpieczeństwa.

RODZICE UCZNIÓW .

1. Posiadają pełną wiedzę na temat założeń, celów oraz sposobów realizacji programu poprzez uzyskanie jej na zebraniach w trakcie akcji edukacyjno – informacyjnej.
2. Włączają się w realizację programu na przykład poprzez uczenie dzieci zasad zachowania się w różnych sytuacjach zagrożeń powodując kształtowanie pożądaných nawyków .
3. Stosują określone przez specjalistów ds. nieletnich procedury postępowania w przypadku zaistnienia zdarzenia z udziałem ich dziecka.
4. Uczestniczą w występach, pokazach, inscenizacjach tematycznie związanych z prowadzoną profilaktyką.

POLICJA

W zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich:

1. Ujawnia nieletnich:
 - a) sprawców czynów karalnych,
 - b) organizatorów i przywódców grup przestępczych,

- c) wykazujących przejawy demoralizacji.
2. Zbiera i utrwała dowody czynów karalnych popełnionych przez nieletnich w wypadkach nie cierpiących zwłoki.
 3. Wykonuje czynności zlecone przez sędziego rodzinnego według zasad określonych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.
 4. Rozpoznaje i prowadzi działania profilaktyczne w środowiskach sprawców czynów karalnych zagrożonych demoralizacją.
 5. Współdziała ze służbą kryminalną w celu rozpoznania osób, środowisk i zdarzeń wpływających demoralizująco na nieletnich.
 6. Współpracuje na bieżąco z sądami rodzinnymi, placówkami i instytucjami ustawowo lub statutowo powołanymi do zajmowania się problematyką nieletnich oraz samorządami lokalnymi.
 7. Prowadzi karty nieletnich i realizuje Programu „NIELAT”
 8. Przekazuje informacje o ujawnieniu nieletniego zagrożonego demoralizacją lub będącego sprawcą czynu karalnego dzielnicowemu odpowiedzialnemu za rejon, w którym nieletni zamieszkuje.
 9. Powiadamia pisemnie rodziców lub opiekunów nieletniego przebywającego w porze nocnej poza miejscem zamieszkania o fakcie i okolicznościach jego legitymowania przez Policję.
 10. Wykrywa popełnione przez nieletnich czynów karalnych oraz wykonuje czynności w postępowaniu wyjaśniającym.
 11. Ujawnia źródła demoralizacji i przestępczości nieletnich.
 12. Współpracuje i bierze udział:
 - w imprezach szkolnych i pozaszkolnych promujących zachowania społecznie akceptowalne,
 - w „Tygodniu bezpieczeństwa”.

STRAŻ MIEJSKA

1. Prowadzi działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnych.
2. Realizuje projekty i działania profilaktyczne poprzez pogadanki, prelekcje, prezentacje etc.
3. Wykazuje pomoc w organizacji wspólnych przedsięwzięć profilaktycznych.
4. współdziała z innymi podmiotami na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W ramach działań informacyjno-profilaktycznych

1. Współpracuje z wychowawcami klas w ramach lekcji wychowawczych.
2. Bierze udział w spotkaniach z rodzicami.
3. Współpracuje i bierze udział w imprezach szkolnych i pozaszkolnych promujących zachowania społecznie akceptowalne.
4. Współpracuje w ramach „Tygodnia bezpieczeństwa.

Instytucje i organizacje współdziałające na rzecz realizacji Programu „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”

Istotną rolę w prowadzonej profilaktyce wśród dzieci i młodzieży odgrywają instytucje i organizacje, które w swych założeniach statutowo - organizacyjnych zobowiązane są do prowadzenia działań, których celem jest zapobieganie i zwalczanie zjawiskom patologii i przemocy w rodzinie.

W realizacji celów programowych wskazane jest wypracowanie form i metod wspólnej współpracy, co pozwoli na zintegrowanie tych działań.

Wykaz instytucji i organizacji współpracujących ze szkołami w celu realizacji Programu:

Organ prowadzący: Wielkopolskie Kuratorium Oświaty.

Jednostki bezpośrednio współpracujące ze szkołami

1. Urząd Miasta
2. Komenda Miejska Policji
3. Straż Miejska
4. Sąd Rodzinny (kurator sądowy)
5. SANEPID - Dział Oświaty i Promocji Zdrowia
6. Poradnie Pedagogiczno - Psychologiczne
7. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza /Wydział Nauk Społecznych Zakład Resocjalizacji/
8. Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu /Katedra i Zakład Toksykologii/

Jednostki pośrednio realizujące cele określone w programie i współpracujące ze szkołami:

1. PCK
2. Rady Osiedli
3. Poradnie Opiekuńczo - Wychowawcze

4. Poradnie Uzależnień
5. Ośrodki Pomocy Społecznej
6. ZHP i ZHR
7. Komitet Ochrony Praw Dziecka
8. Parafie
9. Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
10. Domy Kultury
11. Fundacje, Stowarzyszenia, Towarzystwa itd.

.....
pieczętka wnioskodawcy

.....
miejscowość, data

Komenda Miejska Policji w Poznaniu

DEKLARACJA PRZYSTĄPIENIA DO PROGRAMU „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”

1. Pełna nazwa podmiotu ubiegającego się o Certyfikat wraz z adresem

.....
.....
.....

numer tel.

numer fax.

adres e-mail

adres strony www.....

2. Imię i nazwisko dyrektora placówki

.....

3. Imię i nazwisko, funkcja, nr telefonu osoby upoważnionej do reprezentowania placówki

.....

.....

.....
Podpis i pieczętka dyrektora placówki.

Porozumienie

w sprawie realizacji Programu
„SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”

zawarte w dniu
Pomiędzy Komendantem Miejskim Policji w Poznaniu

a Dyrektorem
w

§1

Porozumienie niniejsze zawiera się w celu wspólnej realizacji zagadnień zawartych w Programie „SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”.

§2

Strony oświadczają, że znane są im założenia będące przedmiotem Programu i deklarują, że w miarę swoich możliwości realizować jego założenia rzetelnie i konsekwentnie.

§3

1. Dyrektor szkoły zobowiązuje się do nadzoru nad realizacją Programu na terenie szkoły oraz do wyznaczenia spośród nauczycieli bądź pedagogów koordynatora, który w jego imieniu zajmował się będzie bezpośrednią realizacją programu.
2. Dyrektor zobowiązuje się do udzielenia pomocy przy realizacji poszczególnych czynności dokonywanych przez policjantów czy innych specjalistów w ramach realizacji programu, a także do ułatwienia przeprowadzenia konkretnych działań operacyjno-procesowych na terenie szkoły w przypadku zaistnienia zdarzeń przestępczych czy patologicznych.
3. Dyrektor zobowiąże koordynatora szkolnego do sporządzania sprawozdań z realizacji Programu i przekazania ich kopii do Komendanta Miejskiego Policji.

§4

Komendant Miejski Policji w Poznaniu zobowiązuje się do wyznaczenia kompetentnych, posiadających fachową wiedzę pracowników do przeprowadzenia z kadrą nauczycielską, uczniami i rodzicami spotkań, pogadanek, szkoleń, prezentacji, itp.

Komendant Miejski Policji w Poznaniu zobowiązuje się, że czynności przeprowadzone przez wyznaczone osoby nie naruszają w żaden istotny sposób procesu dydaktyczno- wychowawczego Szkoły.

Komendant Miejski Policji w Poznaniu w ramach przewidzianych prawem zadań i kompetencji, a także w miarę aktualnych możliwości, zobowiązuje się do udzielenia wszelkiej pomocy związanej z realizacją Programu, jak również – w ramach swoich obowiązków – interwencji w konkretnych przypadkach naruszenia prawa na terenie szkoły.

§5

Nadzór nad przebiegiem realizacji Programu ze strony Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu sprawuje osoba pełniąca aktualnie funkcję Naczelnika Wydziału Prewencji

§6

Realizacja poszczególnych czynności Programu następuje po uzgodnieniu pomiędzy koordynatorem Szkoły, a Naczelnikiem Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu lub wyznaczonymi

przez niego pracownikami Wydziału Prewencji.

§7

Realizacja programu nie wyklucza działania w Szkole innych programów, ale nie może być z nimi sprzeczna. Program, jeżeli służy to dobru uczniów, może być łączony i realizowany wspólnie z innymi programami.

§8

Strony zobowiązują się do sygnalizowania nieprawidłowości w realizacji Programu, a także potrzebę jego modyfikacji lub rozszerzenia do aktualnych potrzeb.

§9

Strony zobowiązują się do zapoznania swoich pracowników z procedurami postępowania w konkretnych przypadkach naruszenia prawa czy zaistnienia zjawisk patologicznych, i ścisłego ich przestrzegania, o ile procedury te są zgodne z aktualnie obowiązującym prawem i nie naruszają kompetencji stron.

§10

Wszelkie zmiany w niniejszym porozumieniu dokonywane mogą być jedynie za obustronnym porozumieniem w formie pisemnego aneksu.

§11

Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

.....
(pieczęć i podpis Dyrektora Szkoły)

.....
(Pieczęć i podpis Komendanta Miejskiego Policji)

**Procedury działań profilaktycznych i interwencyjnych
w ograniczaniu zjawisk narkotykowych oraz przeciwdziałaniu
przestępczości i demoralizacji wśród nieletnich w ramach Programu
„SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY”**

I. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca klasy/pedagog szkolny podejmuje ścisłą współpracę z rodzicami prawnymi opiekunami. Wzywa ich i przekazuje im uzyskaną informację o zachowaniu dziecka. W obecności rodziców zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej proponuje się rodzicom także skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.

w przypadku zażywania przez dziecko substancji psychoaktywnych kieruje się je do udziału w warsztatach dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem oraz dla ich rodziców opisanego w rozdziale III pkt. 6 Programu SZKOŁA WOLNA OD NARKOTYKÓW I PRZEMOCY.

Rola szkoły po zawiadomieniu sądu rodzinnego lub Policji nie kończy się. Przekazanie informacji do tych instytucji nie rozwiązuje problemu demoralizacji nieletniego. Do momentu, gdy nieletni pozostaje uczniem danej szkoły, jest ona zobowiązana do podejmowania odpowiednich działań profilaktycznych i wychowawczych.

4. Podobnie, szkoła powiadamia sąd lub policję, jeżeli wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, (*rozmowa z rodzicami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.*), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów.
5. W przypadku powtarzających się przejawów demoralizacji istnieje możliwość przeprowadzania testów narkotykowych (badanie śliny) po wyrażeniu zgody przez rodziców dziecka. Czynności te szczegółowo omówione są w punkcie III „Stosowanie testów na obecność narkotyków w organizmie uczniów” niniejszych „Procedur (...)”.
6. Jeżeli zachowania świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut szkoły. W przypadku pozyskania informacji o zachowaniach świadczących o demoralizacji ucznia policja wykonuje czynności opisane w części IX „Działania leżące w kompetencji Policji” niniejszych „Procedur (...)”.

7. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego, szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

II. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach dyrektora szkoły.
2. Stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone życie ani zdrowie ucznia, nie pozostawia go samego.
3. Wzywa lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej, stwierdzenia stanu trzeźwości.
4. Dyrektor szkoły zawiadamia o tym rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie z różnych przyczyn nie mogą odebrać dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia, albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.
5. Szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem alkoholu z różnych przyczyn nie mogą odebrać dziecka np. przebywają na wyjeździe, w szpitalu itp, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień, albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych - na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). Osoby małoletnie będące w stanie nietrzeźwości doprowadzone do izby wytrzeźwień, placówki, lub jednostki Policji mogą być zwolnione, niezwłocznie po udzieleniu pomocy medycznej, na pisemny wniosek rodziców lub innych opiekunów prawnych /*par. 7 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 04. 02. 2004r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego/ Osoby małoletnie po wytrzeźwieniu przekazuje się rodzicom lub innym opiekunom prawnym, a w razie ich niezgłoszenia się najbliższej placówce interencyjnej par 12 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 04. 02. 2004r/ O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów oraz Sąd Rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 r. ż.*
6. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem alkoholu na terenie szkoły, to szkoła ma obowiązek powiadomienia o tym policji (*specjalisty ds. nieletnich*) i sądu rodzinnego.
7. Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie z art. 43¹ ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji. Są to zachowania świadczące o demoralizacji i sposób postępowania Policji jest taki sam jak w części IX „Działania leżące w kompetencji Policji” niniejszych „Procedur (...)”.

III. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem narkotyków powinien podjąć następujące kroki:

1. Powiadamia o swoich przypuszczeniach dyrektora szkoły.
2. Stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone życie ani zdrowie ucznia, nie pozostawia go samego.
3. Wzywa lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej, stwierdzenia stanu odurzenia oraz wydaje zalecenia dot. dalszego postępowania.
4. Dyrektor szkoły zawiadamia o tym fakcie rodziców/opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły po wykonaniu niezbędnych czynności. Gdy rodzice/opiekunowie z różnych przyczyn nie mogą odebrać dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły/placówki.
5. Testowanie na obecność narkotyku w ślinie wykonuje przeszkolony pracownik szkoły (np. pielęgniarka, psycholog, pedagog szkolny), gdyż procedura ta nie jest badaniem medycznym wobec powyższego może zostać wykonana przez wymienione osoby.
Testy zakupione zostaną ze środków Miasta Poznania i po przeszkoleniu wybranych pracowników szkół biorących udział w programie zostaną przekazane do tych szkół. **Szkolenia z zakresu stosowania testów dokona dostawca testów.** Miejsce przechowywania testów w szkole oraz osobę odpowiedzialną za nie wyznacza dyrektor danej szkoły.
Testowanie przy użyciu testerów badające obecność narkotyku w ślinie nie jest badaniem medycznym wobec powyższego może go wykonać przeszkolony pracownik szkoły wskazany przez dyrektora.
6. **Test należy wykonać za pisemną zgodą i w obecności rodziców, opiekunów prawnych.**
Każdorazowo przy wykonywaniu testów narkotykowych należy zachować zasadę intymności i poszanowania godności ucznia. Przed przystąpieniem do wykonania testu należy także przeprowadzić szczegółowy wywiad nt. zażywanych leków, stosowanej diety itp., gdyż niektóre leki, czy pokarmy mogą dać wynik tzw. fałszywie pozytywny.
W przypadkach, gdy uczeń oraz rodzice nie wyrażą zgody na wykonanie testu można oprzeć się na badaniu lekarskim i zaświadczeniu z tego badania oraz na udokumentowaniu podjętych czynności przez szkołę.
7. Szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia będącego pod wpływem narkotyków nie chcą odebrać ucznia ze szkoły, policja umieszcza małoletniego w pogotowiu opiekuńczym.
8. Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 lat) znajduje się pod wpływem narkotyków na terenie szkoły, to szkoła ma obowiązek powiadomienia o tym policji (*specjalisty ds. nieletnich*) i sądu rodzinnego.

IV. W przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk powinien podjąć następujące kroki:

- 1 Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy. Zabezpieczając środek przypominający wyglądem narkotyk nauczycielowi nie wolno substancji wyciągać z opakowania, przesypywać, przelewać, wachać, sprawdzać smak, dotykać. Substancję należy umieścić w pomieszczeniu niedostępnym dla innych osób, nie pozostawiając jej bez dozoru.
- 2 Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły i wzywa niezwłocznie policję.
- 3 Po przyjeździe policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

Policja dąży do uzyskania informacji w zakresie osoby/osób, które mogły pozostawić narkotyki i jeżeli uda się to ustalić podejmowane są dalsze czynności.

V. W przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk, powinien podjąć następujące kroki:

- 1 Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, aby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ewentualnie innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną substancją. **Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.**
- 2 W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, szkoła wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy. Nauczyciel do czasu przyjazdu Policji powinien ucznia odizolować (np. w gabinecie dyrektora, pedagoga) kontrolując przez cały czas jego zachowanie. Należy zwrócić uwagę, aby uczeń nie ukrył, przekazał innej osobie, połknął lub wyrzucił posiadaną substancję, szczególnie w przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń, spostrzeżeń.
- 3 O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły, który powiadamia Policję oraz wzywa rodziców/opiekunów ucznia do natychmiastowego stawiennictwa. Przybyli do szkoły rodzice nie mogą zabrać dziecka do domu, ponieważ w związku z popełnionym przestępstwem Policja na podstawie art. 32 e u.p.n. musi wykonać z nieletnim, który popełnił czyn karalny, czynności niecierpiące zwłoki oraz inne czynności procesowe.

- 4 W powyższym przypadku istnieje możliwość przeprowadzania testów narkotykowych (badanie śliny) po wyrażeniu zgody przez rodziców dziecka.

Wobec osoby posiadającej nielegalne substancje Policja wszczyna postępowanie zgodnie z przepisami w zależności od wieku sprawcy.

UWAGA:

Zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii - w Polsce karalne jest:

- **posiadanie** każdej ilości środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- **wprowadzanie** do obrotu środków odurzających;
- **udzielanie** innej osobie, ułatwianie lub umożliwianie ich użycia oraz nakłanianie do użycia;
- **wytwarzanie i przetwarzanie** środków odurzających.,

VI. Postępowanie wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa:

1. Niezwłoczne powiadomienie dyrektora szkoły,
2. Ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
3. Powiadomienie rodziców ucznia-sprawcy,
4. Niezwłoczne powiadomienie Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (rozbój, uszkodzenie ciała, itp.), lub sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość nie jest nikomu znana,

W przypadku popełnienia na terenie szkoły jakiegokolwiek czynu karalnego albo przestępstwa lub wykroczenia dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia najbliższej jednostki Policji a przyjmujący zgłoszenie Policjant podejmie dalsze decyzje, co do toku postępowania. Nauczyciel z uwagi na brak szczegółowej wiedzy prawniczej, nie zawsze właściwie zakwalifikuje dane zdarzenie, co może przynieść nieodwracalne negatywne skutki np. zatarcie śladów i dowodów czynu, pozbycie się przez sprawcę przedmiotów służących do popełnienia czynu lub pochodzących z popełnionego czynu, ucieczki lub ukrycie się sprawcy.

Zabezpieczenie ewentualnych dowodów przestępstwa, lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji (np. sprawca rozboju na terenie szkoły używa noża i uciekając porzuca go lub porzuca jakiś przedmiot pochodzący z kradzieży).

Przez zabezpieczenie śladów i dowodów przestępstwa należy rozumieć takie działanie, które nie spowoduje zatarcia lub utraty pozostawionych przez sprawcę

śladów np. poprzez naniesienie własnych śladów linii papilarnych, śladów obuwia itp. Śladów nie wolno: dotykać, zmieniać ich położenia, dopuszczać do nich osób postronnych. Odstępstwem od takiego postępowania są sytuacje, kiedy zachodzi konieczność ratowania życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia. Należy zatem pamiętać, że w przypadku zaistnienia na terenie szkoły zdarzenia, gdzie występują jakiegokolwiek ślady lub dowody, należy wezwać Policję. Przybyli na miejsce policjanci sami ocenią przydatność dowodową pozostawionych przez sprawcę śladów i dowodów.

VII. Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego.

Uczniowi należy udzielić pierwszej pomocy (przedmedycznej) bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza w przypadku, kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie należy niezwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz rodziców ucznia.

Zawiadomić policję w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia (patrz komentarz w punkcie „VI”).

Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacjach, o których mowa w "Procedurach (...)" albo, gdy wyczerpane zostaną środki możliwe do zastosowania przez szkołę w określonej sytuacji, w których obecność Policji jest konieczna.

Każda, dotycząca uczniów wizyta policjanta w szkole powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi lub uzgodniona z innymi osobami z kierownictwa szkoły.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń narkotyzuje się albo podejrzewa, że jest pod wpływem środków odurzających, nauczyciel powinien powiadomić rodziców bądź opiekunów prawnych ucznia oraz specjalistę ds. nieletnich lub dzielnicowego, którzy w ramach zadań wynikających z rozpoznania osób nieletnich zagrożonych demoralizacją, podejmą działania zmierzające do rozpoznania i zwalczania tego zjawiska w wymiarze środowiska lokalnego. Należy także domniemać, że nieletni w jakiś sposób musiał wejść w

posiadanie narkotyku a więc otrzymał go od kogoś lub zakupił. Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii¹ działania te są przestępstwami².

VIII. Działania leżące w kompetencji Policji

W przypadku pozyskania czy przekazania informacji o zachowaniach świadczących o demoralizacji ucznia (do 18 roku życia) specjalista do spraw nieletnich sporządza dokumentację (notatka, informacja ze szkoły), itp. a następnie występuje do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z wnioskiem o wszczęcie postępowania o demoralizację.

Demoralizacja to proces odchodzenia od obowiązujących w społeczeństwie wartości moralnych, a przejawiający się poprzez popełnianie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu, lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwa, udział w grupach destrukcyjnych, przestępczych

Po skierowaniu wniosku spec. ds. Nieletnich zakłada Kartę Nieletniego, a dzielnicowy prowadzi Formularz Nieletniego, gdzie dokumentowane są wszystkie czynności podejmowane w sprawie nieletniego.

Jeżeli Sąd nie dopatry się przejawów demoralizacji (nie wszczyna postępowania lub je umorzy) odstępuje się od prowadzenia Karty i Formularza.

- W przypadku uzyskania informacji, że nieletni uprawia nierząd, nauczyciel obligatoryjnie wzywa Policję. Prostytuowanie się w Polsce nie jest karane, jednakże związane są z nim określone kategorie przestępstw. Nieletni, który wykazuje takie zachowania może być zmuszany do prostytucji, osoba trzecia może z tego procederu czerpać korzyści majątkowe jak również może wystąpić ułatwienie nieletniemu uprawiania prostytucji³. Natomiast w przypadku, gdy nieletni nie ma

¹ Ustawa z 24.04.1997r. (Dz.U. z 2003 roku, Nr 24, poz. 198 z późn. zm.).

² Art. 43. 1. Kto, wbrew przepisom ustawy, **wprowadza do obrotu** środki odurzające, substancje psychotropowe, mleczko makowe lub słomę makową albo uczestniczy w takim obrocie, podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających, substancji psychotropowych, mleczka makowego lub słomy makowej, sprawca podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do lat 10.

Art. 45. 1. Kto, wbrew przepisom ustawy, **udziela innej osobie** środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwia albo umożliwia ich użycie albo nakłania do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu lub nakłania go do użycia takiego środka lub substancji albo udziela ich w znacznych ilościach innej osobie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 5.

Art. 46. 1. Kto, w celu **osiągnięcia korzyści majątkowej** lub osobistej, **udziela** innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwia użycie albo nakłania do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu, ułatwia użycie albo nakłania go do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 48. 1. Kto, wbrew przepisom ustawy, **posiada środki** odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, sprawca podlega grzywnie i karze pozbawienia wolności do lat 5.

³ Art. 204. § 1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nakłania inną osobę do uprawiania prostytucji lub jej to ułatwia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

ukończonych 15 lat osoba korzystająca z jego „usług” seksualnych dopuszcza się popełnienia przestępstwa określonego w art. 200 k.k.⁴ czyli tzw. przestępstwa pedofilii.

- W przypadku uzyskania informacji o nieletnim będącym pod wpływem alkoholu nauczyciel powinien rozpatrywać ten problem nie tylko w aspekcie demoralizacji nieletniego czy naruszania regulaminu szkolnego ale również pod kątem przestępstw związanych ze sprzedażą alkoholu nieletniemu. W tym wypadku będzie konieczne powiadomienie Policji, która wyjaśni, w jaki sposób nieletni wszedł w jego posiadanie. Bowiem zgodnie z art. 43 w związku, z art. 15 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi sprzedaż alkoholu osobie, która nie ukończyła 18 lat jest przestępstwem ściganym z urzędu⁵. Ponadto w takim przypadku może zachodzić uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa rozpijania małoletniego⁶.

§ 2. Karze określonej w § 1 podlega, kto czerpie korzyści majątkowe z uprawiania prostytucji przez inną osobę.

§ 3. Jeżeli osoba określona w § 1 lub 2 jest małoletnim, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

⁴ Art. 200. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

⁵ Art. 43. 1. Kto sprzedaje lub podaje napoje alkoholowe w wypadkach, kiedy jest to zabronione, albo bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom, podlega grzywnie.

Art. 15. 1. Zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych:

- 1) osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości,
- 2) osobom do lat 18,
- 3) na kredyt lub pod zastaw.

2. W przypadku wątpliwości co do pełnoletności nabywcy sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy.

⁶ Art. 208. Kto rozpija małoletniego, dostarczając mu napoju alkoholowego, ułatwiając jego spożycie lub nakłaniając go do spożycia takiego napoju, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.